

Koma Sîya Korta: "Zazakî zonê ma wo, ma hebe nê zonî xo nas kerd."

Koma Sîya Korta: "Her çî ra ver, zazakî zonê ma wo, ma hebe nê zonî xo nas kerd. Reyna ma xo hebe nê zonî tayêne rehet îfadê kenîme. Her kesî rê zonê xo rindek o, zonê xo weş o. Ma rê jî no zon rindek o, no zon weş êno. Ma wazenîme ke zonê ma jî zê zonanê bînan her het ra aver şoro. Ma gore îmkananê xo hebê muzîkî nê virazenîme. Derheqê zonî -tabî hetê muzîkî ra- çîqa ke ma dest ra ame xebetînîme. Kilamanê ma yê kanan, ma vajîme kilamê ke dewan de, veyvan de amêne vatene, ma ê tayê kerdî top, muzîk û qeydeyê înan teze virazenîme. Lewê nînan de ma jî zonê ma de kilama misnenîme. Zaf cayan de zî nê kilaman û besteyanê xo wanenîme."

Roportaj: Ali Aydın Çiçek

4

Alî Baran: "Eke kirmancî bimro, o waxt jû tarîxê kurdan mireno"

Roportaj:
Mete Kul

Alî Baran: "Zonê kirmancî zaf zengîn o, zaf rind o. Ez wazen ke domanê kirmanco nê zonê ma xo vîr ra mekerê. Çike no zon tarîxê ma û. Eke kirmancî bimro, o waxt jû tarîxê kurdan mireno."

5

Weşanxaneyê Roşna ra Di Kitabê Edebî yê Bînî

WEXTÊ HESKERDIŞÎ

Bedriye TOPAÇ

Bedriye Topaç, Wextê Heskerdîşî, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2013, 72 r.

Weşanxaneyê Roşna ra di kitabê bînî yê edebîyatê kirdkî vejîyayî. Yew kitabê şîran yê Bedriye Topaç "Wextê Heskerdîşî", yê diyin zî kitabê hikayeyan yê Erkan Tekînî "Sewdaya Belekine" ya. Bi nînan hûmara kitabane ma yê hikayeyan resaye 21 û hûmara kitabane ma yê şîran zî resaye hewtês. Bi weşanayîşê nê kitabane, miyanê serrêk de bî

çarês kitabî ke Weşanxaneyê Roşna ra weşanîyenê.

Kitabê Bedriye Topaç "Wextê Heskerdîşî" 72 rîpelî yo û 61 tene şîrî tede estê. Ziwanê şaire zaf sade la hetê mana ra zî xorîn o.

Bedriye Topaç bi kitabê xo yê hikayeyan **Berê Sûrî** reyde kirmancî de biye cinîya hikayenuştuxe ya tewr verêne û xora bi nê kitabê xo

yê şîran zî biye şaire kirmance ke tewr verî yew kitabê şîran neşr kena. Bedriye Topaç, bi sadeyîya ziwanê xo, bi terzê şîranê xo, bi şeklê xoîfadekerdîşî, heta belkî bi cuya xo zî manena şaire namdare ya farisan Furûx Ferruzzade.

Kitabê Erkan Tekînî "Sewdaya Belekine" zî 80 rîpelî yo û tede heşt hikayeyî estê. Erkanî hî-

SEWDAYA
BELEKINE

Erkan TEKİN

Erkan Tekîn, Sewdaya Belekine, Weşanxaneyê Roşna, Dîyarbekir 2013, 80 r.

kayeyanê xo de ziwanêko sade û pak şuxulnayo.

Erkan Tekîn zî sey Murad Canşad, Huseyîn Karakaş û Umer Farûq Ersozî ekolê zindanî ra yo, hefsxane ra nuseno la mekanê zafê hikayeyanê ey Dêrsim o, cuya Dêrsimî ra qisey keno:

Erkan Tekîn Dêrsim ra Dewa Hagî ra yo, Bedriye Topaç zî Dêrsim ra dewa Markasorî ra ya.

Xebatêka Rinde Cinîyanê Kurdan ra: Derî

Hîrê cinîyanê kurdan ra xebatêka delale ya muzîkî sey CD vecîya. Grûba **Trio Mara** ke bî hîrê serrî dest bi na xebate kerdo de Sakîna vana, Nûrê Dilovanî kemane û Nazê Îşxan zî pîyano cenena, CDya înan a bi nameyê "Derî" vecîya.

CD de yewendes lawikî estê: **Nazdar, Romanî, Vanê Ko ra, Erê Nîna, Lêylê Xanê, Şamîranê, Gula Min, Teşîya Min, Desmala Min, Qumrîkê û Bêrvane**. Nînan ra "Nazdar" bi sorankî, "Vanê Ko ra", "Erê Nîna" û "Bêrvane" kirmancî, yê bînî zî kurmançî yê.

Çîyo muhîm, nê heme deyîrî yê cinîyan ê û ancî hetê cinîyan ra ameyê vatiş. Terzê muzîkî zî, veng û melodîyê kurdaneyî û esntrumanê rojawanî tede ameyê elawitiş û sentezêko neweyo modern vecîyayo meydan. Melodîya esntrumanan û vengo sakîn û nermek yê Sakîna tede zaf rindek pêameyê.

CD Ahenk Muzîkî ra vecîyaya. Seba têkilî û waştîşê CD biewnîn keyepelanê www.sakinateyna.com û www.ahenkmusic.com ra.

Derî / Behind The Doors

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

Nê serranê peyênan de kurdanê ma yê Bakurî yew edeto zaf xirab rast kerdo, hema ke tutê înan maya xo ra benê, dest pêkenê, tey tirkî qisey kenê. Çira wina kenê, sedemê xo çi yo, ez nêzana! Axir cewabê xo çi beno wa bibo, eleqeyê xo ihtiyac ra yan tedaya dewlete ra nîyo.

Ez şarî ra çiyê nêvana. Çiyê ecêb, zanayeyê ma, siyasetkarê ma, partiyê ma tirkî de israr kenê. Mesela, ez ke zana da-çewres serrî yo ke yewode tirk ha miyanê hereketê kurdan de, lideriya kurdan keno, la hema yew çekuye bi kurdî nêzano. Labelê bi seyan belkî bi hezaran kurdê Rojhelatî, kurdê Başûrî, kurdê Rojawanî ke kewenê miyanê siyasetê Bakurî, zafê înan yew-di serran de qaso ke meqale û şîre binusî tirkî musenê. Tirkan ra ney kurdan ra, hem zî koyanê Kurdîstanî de tirkî musenê.

Ez 1996 ra hetanî 1999 HADEPê Dîyarbekirî de îdarekar bîya. La caran mi tirkî qisey nêkerd. Qiseykerdişê mi tim bi kirdkî û kurmançî bi. Mi verî kurmançî nêzanayêne la ê demî de mi kurmançiya xo tam aver berde. Na rey seba ke mi qet tirkî qisey nê-

kerdêne, zafê kesan vatêne qey ez tirkî nêzana, xo miyan de tirkî qisey kerdêne la agêrayêne mi reyde kirdasî yan kirdî qisey kerdêne. Zafê reyan cinîya mi zî ameyêne, ma tutî zî xo reyde berdêne. Merdimê ke partî de bî, înanê ke mi de kurdî qisey kerdêne, mi ewnîyayêne ha tutanê mi de tirkî qisey kenê. Oxro ke ma caran tutanê xo de bi tirkî qisey nêkerdo. Rojêk mi ewnîya yew merdimo kokim ke serrêk-di serrî verê cû dewlete dewa ey veşnaya, koç kerdo ameyo şaristan, belkî des çekuyî tirkî nêzano, kênaya mi kerda xo verare, ci ra hes keno, vano "Senin adî nedir? Senin babasî adî nedir?" Domaneke çimê xo ziq kerdê wina bêmana ewnîyena rîyê kalikî ra, ewnîyena mi ra!

Mi belkî se rey va, wa kes domananê mi de tirkî qisey nêkero. Mi hende va ke, êdî ez şermayayêne tekrar bikerî. La ti kamî ra vanî?! Ge-ge miyanê min û tayê mîlîtanan de munaqeseyê sertî vejîyayêne. Înan vatêne "Ziwan muhîm nîyo! Azadî muhîm a." Mi ra vatêne, "Ti îlkel mîlîyetçî yî!" Vatêne "Ma qorucîler de Kürtçe qonişî!" Eke zor ginayêne ci, nê eşkayêne cewab bidê, na rey vatêne "Ma ne yapax! Asimîle olmîşix heval, ma bizim sucimizdir?"

Welhasil ma qerar da ke reyna domanan xo reyde nêberin partî. La no zî çare nêbi. Çünke embazê ma yê partî, embazê ke siyaset

kenê ge-ge ameyêne keyeyê ma zî. Eynî problem keye de vejîyayêne! Ez wazena vajî, verî ke şîrê mektebê tirkan, ma domanê xo asimîlekerdişê kurdanê ma yê siyasiyan ra pawitî!

Netîce mi fek siyaset ra verada, ma yewbînan ra heridîyayî. Û şukir Homayî rê ke ma domanî kerdî pîl, nika êdî dewleta tirkan ney heme partiyê kurdan zî bêrê, nêeşkenê ziwane ma bi tutanê ma bidê xovîrakerdiş. Tutê ma tirkî ra başêr ziwane xo zanê, ziwane xo qisey kenê. Mi înan rê wişka-wişk vato, eke şima zî tutanê xo bi kirdkî pîl nêkerê, ê min û şima qedîyeno!

O wexto teng de ney la nika zafê merdimê ma şinê partî û tutê hemîne êdî tirkî qisey kenê. De merdimatî ya, merdim cêra nêbeno. Yenê keyeyê ma meymaniye. Eynî sey ê kokimê ke partî de domana mi de tirkî qisey kerdêne, na rey eksê ey, ez yew domane kena xo verare, ez ci ra hes kena, ez vana "Ti çi rindek a, ti çiqas şîrin a, nameyê to çi yo?" Bi çimanê maseyêkê merdeyî wina bêmana ewnîyena rîyê mi ra û lal bena. To hew dî ke dadî yan piyê xo wet ra qîra va, "Yaw tey tirkî vaje!" Ez vana qey? Vanê, "Kirdî nêzana!" Ge-ge ez zî nêeşkena xo, cewabêko tompizkî erzena miyan. Ez vana "Babîyê xo İstanbul ra, dadîya xo zî Bursa ra ya. Feqîreka mi senî kirdî bizano!" (Ez çi zurî bikerî! Domaneke rindeka bêguneyê verê çimê mi de bena sey le-

yîra marî!) Tabî na rewşe, nê dîyalogê winasî hertim miyanê ma de serdîniye anê meydan. Neke tena partî ra, ez merdimanê xo ra zî serdin bena.

Ez vejîyena teber, ma vajim ke ez şina bazar, ez ewnîyena nê pîrê ma yê zemanê verî ke pancas çiqrî çare de halîn viraştö, eke zor danê xo tirkî qisey kenê ke kezeba mi peritîyena. (Wilay ez kena ke ruhê înan bigîrî!) Rîyê na tirkî ra zafê reyan ez nêwazena keye ra vejî teber, ez nêwazena şîrî cayêk. Na tirkî ma werdî, ma qedênayî, kokê ma ard! No çi tofan o, kamî zewt da ma ro?!

Çendeyêk verî ez şîya Çewlîg. Agêrayîş de muawîno pancêsserre otobuse de xizmet keno. Lajekêko baş o, çimakerde yo. Ez tim ey de kirdî qisey kena la lajek tirkî ra nêno war. Nêzdîyo ke ma biresin Dîyarbekir, mi dî ame verê mi, va "Abê belîdir sen siyasisin ha!" Mi va, "To siyasî kûmca ra vet, kûmca yê mi ra bellî yo?" Va "Hêç Türkçe qonişmadin!" Mi va, "Lawo wilay xora siyasiyan kokê ziwane ma ardo, ez siyasî nîya. Homa nêkero."

Seba ke siyasetê ma kurdî qisey nêkeno, seba ke siyaset tirkî ra nêno war, seba ke siyaset wayîrîya kurdî nêkeno, ez û siyaset yewbînan ra heridîyayê, ma selam nêdanê yewbînan la lajek ameyo mi ra vano, "Ti tirkî qisey nêkenî, ti siyasî yî." Qiseykerdişê minê kirdkî keno mêrdetîya siyasetî. De bê memire!

X A Ç E P E R S

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2		■					■			
3									■	
4				■						
5			■			■		■		
6										
7				■					■	
8		■				■		■		
9				■					■	
10	■						■			■

CORA-CÊR

- 1- Çiyê ke aîdê Kirdaneyî yo; ha-wayê kirdan
- 2- Herfa vengine ya "qir"î - Nameyê verên yê hikayenuştoxo namdar Allan Poeyî - Des rey des
- 3- Çiyê ke seydvani yan zî çek-

- darî xo wa girê danê û fişekanê xo dekenê - Bahoz; vartîya ke zêde ra û bi guzm varena
- 4- Kilmnuştîşê MicroSoft Networkî - Kayê îskambîlî de yew - Herfa yewine ya alfabeya ma - Herfa bêvenge yê "bî"yî

- yê "end"î - Bextewar, mesud; keyweş
- 9- Belê, erê - Ters ra, kilmnuştîyê Uniform Resource Locator - Herfa vengine yê edatê "bi"yî - Herfa bêvenge yê "jû"yî
- 10- Cîrane

ÇEPA-RAST

- 1- Çiyê ke aîdê kirmancan ê; kirmanc bîyene
- 2- Herfa vengine ya "çi"yî - Caran; qethen, çirey - Çiyê şefafo ke leze şikîyeno
- 3- Krîtkîker; keso ke rexne keno - Herfa bêvenge ya edatê "bi"yî
- 4- Tewirêk jehr (Dikloro Difenil Trikloroethan) - Karo ke pêsero yeno girewtene (bi tirkî: götürü)
- 5- Ters ra, nameyê heywanê ke pê cite kenê - Sufiksê zafhûmarîye yê halê anteyî - Herfa bêvenge yê "ha"yî - Kirdkî de nuştîşê "r"yê qa-

- lindî
- 6- Ters ra, welatê yunanan
- 7- Seba camêrdan, vengdayîşêk - Şaristanêkê Îranî ke zemanêk merkezê dînê Zerduştîye bi - Herfa verêne ya alfabeya ma
- 8- Herfa hîrisine ya alfabeya ma - Kilmnuştîşê kovara Fairies And Enchantment - Herfa bêvenge yê "ya"yî - Sufiksê ke hûmarnameyan de rêze nîşan dano
- 9- Pêxamberê dînê xirîstîyanîye - Cesed; meyît - Belê, erê, ya
- 10- Boya weşe (misk û ...) - Sulale

- 5- Karê aleqnîyayîşî
- 6- Însan û heywananê guwaninan de çalika ke teberê pîzeyî de esta - Edatêkê negatîfîye - Herfê miyanênî yê "derd"î
- 7- Herfa bêvenge yê "uca"yî - Rojhelatê Deryayê Sîyayî de welatêk
- 8- Kerdiş, ardiş ca, tetbîq kerdene; daîreyê tehsîlkerdişê deynî - Herfê bêvengî

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Ş	E	Y	D	A	A	S	M	Î	N
2	E	M	B	A	Z	■	A	N	T	E
3	W	N	■	M	A	S	T	■	Î	W
4	Ç	Î	N	Î	■	E	■	Î	N	E
5	I	Y	O	T	■	N	S	■	A	P
6	L	E	K	Î	S	T	A	N	■	E
7	A	T	E	■	F	E	T	Ş	A	L
8	■	I	■	K	■	N	U	■	S	■
9	E	N	E	■	M	E	R	C	A	N
10	Z	E	R	R	Î	■	N	A	N	E

Malmîsanijî ra Yewna Xebata Muhîme

M. Malmîsanij, Kürtçede Ses Değişimi, Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul 2013, 170 r.

Yewna xebata muhîme ya ziwanginas, cigêrayox û nuştox M. Malmîsanijî vejîya. Kitabê bi nameyê "Kürtçede Ses Değişimi" (Kurdî de Vurîyayîşê Vengan) ke 170 rîpelî yo û çekuyan de vurîyayîşê û vîndîbîyayîşê vengên nîşan dano, Weşanxaneyê Vateyî ra vejîya. Malmîsanijî na xebate de çar lehçeyê kurdî, yanî kirdkî, kirdaskî, sorankî û hewramkî ra

gelêk nimûneyî dayê têver û kurdî de vurîyayîşê vengên nîşan dayo.

Xebate de nimûneyê kurdî de vurîyayîşê vengên goreyê yew sîstemî ra rêz bîyê. Seba ke nimûneyan de zaf formê eynî çekuye nîşan dîyayê coka merdim eşkeno hem zereyê lehçe de hem zî mîyanê lehçeyanê kurdî de vurîyayîşê vengên bivîno. Mesela, nimûneyê vurîyayîşê vengê **A** û **Ê** ke kirdkî û kirdaskî de benê, wina nîşan dayê: estare: sitêr, hak: hêk, halîn: hêlîn, hênî: kanî, kaleke: kêlek, kardî: kêr, kitab: kitêb, la: lê, labelê: lêbelê, makî: mê, nimaj: nimêj, pa: pê, panc: pênc, ra: rê, saye: sêv, siba: sibê, tena: tenê

Tayê xebatî yan zî cigêrayîşî estê ke demeyêk de benê la tayê zî estê ci rê yew emr lazim o. Na xebata mamosta Malmîsanijî zî demeyêko zaf derg ra bena. Mesela, na babete de nuştayo tewr verên yê Malmîsanijî 1980 de, hûmara hîrêyine ya kovara **Tîrêj** (r. 7-15) de weşaniyabi. Yanî tewr tay 33 serrî yê ke na xebata ey dewam kena. "Kürtçede Ses Değişimi" warê ziwanginasîya kurdî de xebatêka bingehîn û muhîm a.

Seba Kurmancan GRAMERÊ KIRDKÎ

Seba ke kurdê kurmançî awanî, sîstem û qayîdeyanê ziwani yê kirdkî baş bişinasê û bimusê reya verêne yew kitab weşaniya. Kitabê bi nameyê "Ji Bo Kurmancan Bi Awayê Muqayeseyî GRAMERA KIRDKÎ (ZAZAKÎ)" 224 rîpelî yo û Dîyarbekir de Weşanxaneyê Roşna ra vejîyayo. Muhtewaya kitabî 20 beşanê serekeyan û 82 binbeşan ra ameya pê. Peynîya beşanê serekeyan de 16 metnê kilmekî yê edebî ke qasê rîpelêk ê, ca gênê û rîpelê vera înan de zî tercu-meyê înanê kurmanckî esto. Ancî, beşê "Karan de Rawe" de tabloyê ke tede heme zemîrî ameyê bikarardîş û demê kirdkî-kurmançî ameyê muqayesekerdiş estê. Hewna peynîya kitabî de zî ferhengekêk ke tede qasê hezar hebî karê sadeyî yê kirdkî-kurmançî û tabloyê heme deman de bikarardîşê karanê sadeyan esto.

Kitab de muqayesekerdişê kirdkî û kurmanckî ra vêşêr, esas bi hetkarîya muqayeseyî awanî, sîstem, û xususiyetê kirdkî kurmançan rê dîyeno şinasnayene.

Senî ke kurdî grûbanê cematkî yê sey kurmanç, soran, kird, hewramî, lur ûêb ra yenê pê, eynî wina ziwane kurdî zî çend lehçeyan ra yeno pê. Eke ma xebata Prof. Qanatê Kurdoyî û Sadiq Behaedînê Amêdî ke gra-

Roşan Lezgîn, Ji bo Kurmancan bi Awayê Muqayeseyî: Gramera Kirdkî (Zazakî), Weşanxaneya Roşna, Dîyarbekir 2013, 224 r.

merê kurmançî û soranî dayo têver hesab nêkin, heta ewro awanî, sîstem û gramerê lehçeyanê kurdî bi awayê muqayeseyî bi yewbînan nêmeyo şinasnayene. No het ra zî no kitab kêmanîyêka muhîme dekeno.

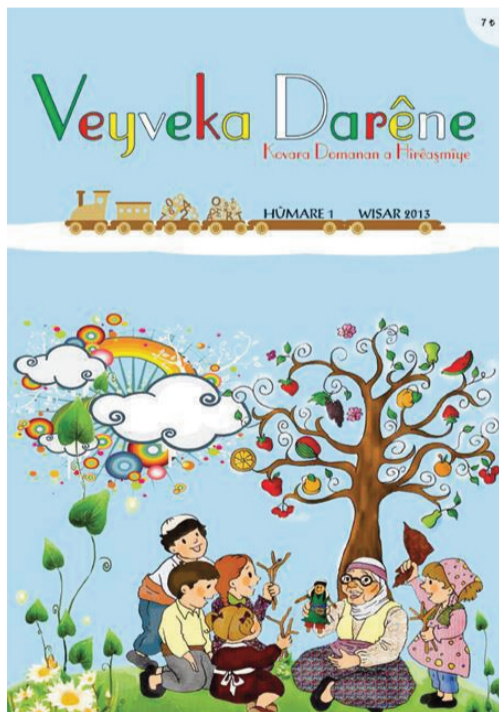
VEYVEKA DARÊNE Û BUKA BARANÊ

Rohelat AKTULUM

Veyveka Darêne û Buka Baranê di kovarê domanan ê ke emser pêrabeste İstanbul de hetê Komel-Kurdî ra vejîyayî. Veyveka Darêne kirdkî ya û 20 rîpelî ya, Buka Baranê zî kurmançî û 23 rîpelî ya. Her di kovarî zî bi resmanê renginan û kaxidê kalîteyînî ra çap bîyê. Resmê qapaxê Veyveka Darêne de dapîrêk domanan rê darikan ra veyvekan vira-zena. Resmê qapaxê Buka Baranê de zî keskesûrêk qapaxê kovare xemilnena. Hûmara yewine ya Buka Baranê, Veyveka Darêne ra hîrê aşmî verî vejîyabî.

Her di kovarî, kovargerîya kurdî de gamêka baş a. Wa muhîmîya seba domanan kovare vetiş hetêk de vîndo, pî-yavejîyayîşê kirdkî û kurmanckî **tîrêjêk** fineno, dalpaya awêk dano dara kurdî û ziwane ma weye keno.

Hûmara yewine ya Veyveka Darêne de çîyo tewr muhîm vernî de dîyayo. Yanî alfabe-ya

kurdî. Seba ke domane ma ziwane xo baş bişinasê no çî-yêko zaf muhîm o. Her herfe de bi fotografan objeyêk dî-yayo şinasnayîş. Naye ra teber çîyê ke kovare xemilnayê nê yê; sanikî, xaçepers, şîrî, çibenokî, ferhengek.

Mi firsend nêdi ke ez hûmara yewine ya kovara Buka

Baranê ra biewnîyo. La hûmara diyine bi muhtewayêka dewlemende vejîyaya. Bi çibenokan, lezvateyan, ferhengek û şîran xemilnaye ya. Na hûmare de malumatê ke derheqê Melayê Cizîrî de ameyê dayene bala mi ant. Ez hêvî keno ke namdarê edebîyatê ma bi no hawa bi domananê ma bidîyê şinasnayîş.

Ez tîya ra seba veto-xanê nê kovaran serkewtiş wazeno. Ez hêvî keno ke bi metodêko sîstematîk karêko pak û weş bivejîyo orte û şarê ma rê kovare yewekî bêre xelatkerdiş. Derheqê folklorî de û

edebîyatê domanan de goreyê xo tayê xebatê min ê qijkekî estê. Çiqas destê mi ra bêro ez ardimê înan keno û tîya ra şarê ma zî dawetê na xizmeta pîroze keno. Ez hêvî keno ke embazê ke no nuşte wanenê derheqê nê babetan de bixebitîyê û ardimê nê kovaran bikê.

ROJAWA DE

Rojawa de roj şî awa
Û bî tarî
Bî tef û duman
Teng û tarî
Bî zulmê zemanî
Kesî goşdarî nêkerd emanî
Heme musulmanî heme însanî
Pêro bî kerrî!...

16.08.2013

MURAD MURXAN

Ferhengek

aj û uj (n): soy-sop
awanî (m): yapı
binbeş (n): alt bölüm
jîyare (m): ziyaret
kêmane (n): eksiklik; yetersizlik
keskesûre (m): gökkuşağı
keyber (n): kapı; kapı önü
lezvateyî (zh): tekerleme
pêrabeste: yapışık, birleşik; bileşik
peşmirîyayîş (n): gülümseme
rawe (m): kip
rojawan (n): batı
tirawitiş (n): çalma

Koma Sîya Korta: “Zazakî zonê ma wo, ma hebe nê zonî xo nas kerd.”

-Ma bi xeyr, ma wezanî ke şima tayê nêzdî ra bişinasîme. Şima kotî ra yê?

Sîya Korta: Xêr bi silamet. Ma Gimjim (Varto) de, dewa Reqasa de amayîme dinya. Dewa ma de kirmanckî ameyene qese kerdene. Çê ma de pî û maya ma ma de zonê ma de qesey kerdêne. Yanî heyane mekteba verêne ma tirkî nêzanetîne qese bikerîme. Serra 1995 ra tepîya ma çê xo bar kerd, amayîme İstanbul, taxa Gazî. Nika jî İstanbul de emrê xo ramenîme.

-Têkîliya şima û muzîkî key dest pêkerde?

Umut: Mi serra 1997'de Koma Gimjimî de dest pêkerd. Wexto ke ez ama İstanbul mi zaf goşdarîya *ozgun muzik* û zazakî kerdêne. Hama ez zafêrî tesîrê kilamanê zazakî de mendêne. Hem welat ra teze visiyo hem zî bêriya welatî... Yanî zonê ma mi rê tayîne nêzdî bî, ê kilama ez berdêne welat. Mi besteya xu ya verêne o taw viraşte. Nika ez tayêna heşarê nê karî yo, zaneno no kar çîqa cuya mi de muhîm o. Aye ra no kar çîqa destê mi ra bêro, çîqa îmkanê mi bibê honde dewam kena.

Yoldaş: Mi verên de zaf goşdarîya Metin-Kemal Kahramanînan kerdêne. Yanî zaf tesîrê kilamanê înan mi ser o esto. Tabî ez hena jî zaf goşdarîya muzîkê înan keno. Yanî ez şikîna vajî mi hebê tesîrê muzîkê Metin-Kemal Kahramanînan dest bi nê karî kerdo. Yanî hewesê min ê muzîkî nîya dest pêkerd. Aye ra tepîya ez şîya kursê temburî. Temburî ra dima, MKM de şîya kursê şanî. Serra 2005 de kursê temburî de min û di hevalanê xo ma pîya “Koma Berf”e saz kerde. Nêzdîyê di serrî ma zaf cayan de ca guret. Aye ra dima 2008 de min û kekê xo ma **SÎYA KORTA** saz kerde.

-Şima kirmanckî muzîk virazenê. Hem kilamanê hunermendanê ma û hem zî şima bi xo zî kirmanckî besteyan virazenê û wanenê? Çira kirmanckî, yanî semedê nê weçînayîşî çî bî?

Sîya Korta: Her çî ra ver, zazakî zonê ma wo, ma hebe nê zonî xo nas kerd. Reyna ma

Roportaj: Alî Aydın Çiçek

xo hebe nê zonî tayêne rehet îfadê kenîme. Her kesî rê zonê xo rindek o, zonê xo weş o. Ma rê jî no zon rindek o, no zon weş êno. Ma wazenîme ke zonê ma jî zê zonanê bînan her het ra aver şoro. Ma gore îmkananê xo hebê muzîkî nê virazenîme. Derheqê zonî -tabî hetê muzîkî ra- çîqa ke ma dest ra ame xebetînîme. Kilamanê ma yê kanan, ma vajîme kilamê ke dewan de, veyvan de amêne vatene, ma ê tayê kerdî top, muzîk û qeydeyê înan teze virazenîme. Lewê nînan de ma jî zonê ma de kilama misnenîme. Zaf cayan de zî nê kilaman û besteyanê xo wanenîme.

-Muzîkê kirmanckî de şima xo rê kamcîn hunermendan nimûnê vînenê û reyna en zaf tesîrê kamcîn hunermendan şima ser o esto?

Sîya Korta: Seke ma va, en zaf tesîrê Metin-Kemal Kahramanînan ma ser o esto. Hama tarzê ma zê înan nîyo. Yê ma tayêna zeleyê xo zaf

o. Reyna Mîkaîl Aslan, Umut Altınçag, Emekçi, Şivan Perwer, Nîzamedîn Arınç, tesîrê nê hunermenda zî ma ser o bîyo.

-Şima xebata xo ya muzîkî kamcîn cayan de dewam kenê?

Sîya Korta: Zafêrî ma taxa Gazî û tayê cayanê İstanbulî de programan virazenîme. Yanî ma vajîme, veyvan de, tayê yakerdişê dezgeyan de, Newroz de, Yewê Gulane de felan... Tabî gorê îmkananê xo ma şîme teberê İstanbulî zî. Şonîme...

-Tarzê muzîkê şima çî yo? Wazenî seni muzîk bikerî?

Sîya Korta: Modern etnik - otantik- muzîk virazenîme. Ma wazenîme ke hem zonê xo û hem jî muzîkê xo bidîme naskerdiş. Wa zonê ma no het ra jî aver şoro.

-Derheqê rewşa muzîk û zonê kirmanckî de seni fikirîyenê?

Sîya Korta: Ewro goreyê vizêrî zonê ma cayê de rind der o. Heya, rapora UNECOyî de nameyê zonê ma jî esto hama mîletê ma endî heşarê zonê xo

ÇERÇÎ

Low bêrê bêrê bêrê
çerçî amo dewe
low bêrê bêrê bêrê
paloçî amo dewe

postê mal-dawarî,
ron-doraq bîyarê
cayê dîna de
kap-qaçaxanê teza bêrê

Low bêrê bêrê bêrê
çerçî amo dewe
low bêrê bêrê bêrê
paloçî amo dewe
venga cinîya de
çerçî amo dewe
kan-kunanê xo bîyarê
kincanê teza bêrê

Low bêrê bêrê bêrê
çerçî amo dewe
low bêrê bêrê bêrê
paloçî amo dewe

Vate û muzîk:
Umut Gunduz

bîyo. Hem hetê muzîkî ra hem jî hetê edebîyatî ra. Mesela, nê serranê peyênan de ma rind vînenîme ke kursî, albumî, kitabî, rojnameyî, weşanxaneyî bîyê ya, bîyê zêde. Roj bi roje jî benê zaf. No kar nîya ro, yanî ma çîqa zonê xo ra wayîr bivejîme, mîletê ma jî sîya ma de hondê wayîr vejîno.

-Teberê muzîkî şima çinayî de benê eleqedar?

Sîya Korta: Yanî teberê muzîkî de ma zaf çîyan de eleqedar nêbenîme -tabî bê karê teberî. Çîqa ke wextê ma esto muzîkî ser o ma xebetînîme.

-Naye ra dime çî projeyê şima estê?

Sîya Korta: Ma xeylê waxto kirmanckî jû album ser o xebetînîme. Hama-hama endî qedîno. Tabî vate û muzîkê kilaman kulî aîdê ma wo. Yanî nika karê ma teyna no album o. Xêrî ser, ma waxto nêzdî de nê şima de jî kenîme pare.

-Seba roportajî zaf sipas kena û xebata şima de serkewtene wazena. Weşîye de bimanê.

Sîya Korta: Ma zaf teşekur kenîme. Weşîye de bimanê.

Alî Baran: "Eke kirmancî bimro, o waxt jû tarîxê kurdan mireno"

Mete Kul: Ez nika Alî manya de, bajarê Karlsruhe de leyê Hozan Alî Baranî der ûne. Hozan Alî Baran kam o, nas bike-rîme:

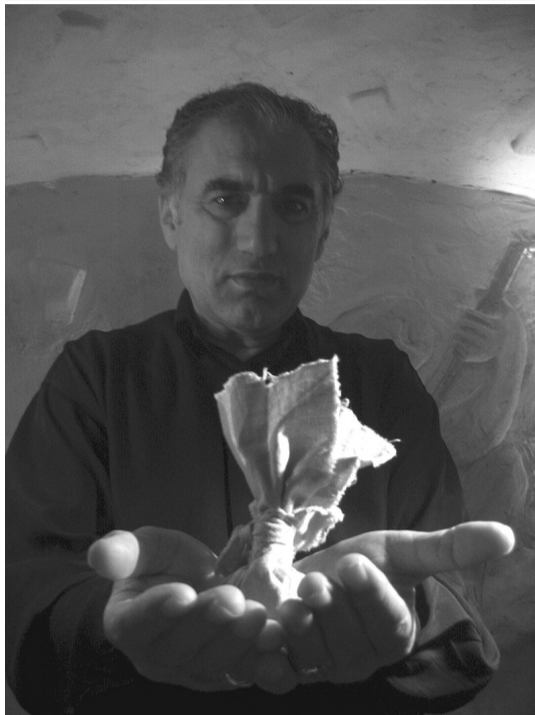
- Ma ve xêr. Ma to nas bike-rîme. Alî Baran kam o, kotî ra yo?

Alî Baran: Ez serra 1956 de Xozat de amûne dîna. Domonena mi dewûnê Bargînî de vêrde ra. Mi şeşerrîya xo de dawule cinite. Yanî mi row muzîk ra temas kerd û duwêsserrîya xo de ez saz musaûne. Pîyê mi Meh-mûd Baran lawukê kurdî bi dengbêjî vatêne, saz û keman cinîtêne. Her kesî pîyê mi rind nas kerdêne û pîyê mi goş dêne. Çeyê ma de zaten her waxt muzîk estbî. 1964 ra pîyê mi şî Anqara, radyoyê TRT, uca de bi tirkî kilamî vatêne. Vengê maya mi kî wes bî, kilamî vatêne. Hatta jû kilamê mi de vengê maya mi esto. Û kalikê mi kî keman cinîtêne. Mi mektev de, sinifanê 3 û 4. de her 23ê nîsane de bi tirkî kilamî vatêne. O waxt maliman vengê mi ra zaf hes kerdêne. O waxt jû radyo bi, a radyo de kurdî kilam û lavukî vejîne, her kesî Dêrsim de o waxt a radyo gos dêne, Dêrsim de kurdî lawuk û kilamî moda bî. O radyo mileta ma rê zaf fayde û etkî kerd. Ortaokul de ez şîyo bolumê malimîya muzîkî, mi her waxt wastêne ke bi tirkî mars vajîne. Ortaokul de ez şîyone Xarpêt, uca de halkevî esto, uza de mi folklor de kay kerd. Waxtê Deniz Gezmişî de Xarpêt de zaf problemî vejîyayî. Hema ez, pîy û kalikê mi, ma bi muzîkê kurdî ra ameyîme dîna û ma pêruna kî no zonê kurdî ra zaf hes kerdêne. Xalê mi vatêne "Dolê zurnecî!" Û ez qarnêne. Vatêne "Ti çayê nêsona mektev?"

Mete Kul: Hadîseye 38î çitur sima ser o etkî kerdo?

Alî Baran: Maya mi hadîseyê Dêrsimî, 38î ser o zaf kilamî vatêne. Hukmatê tirkûn çeyê ma ra vîst û hîrê tenî qir kerdê. Maya mi dînu ser kilamî vatêne. Nîyar o, ma o hadîse xo vîr ra nêkerd. Dismen amo hardê ma û miletê ma qir kerdo! Dewûnê Bargînî de sîrf çeyê ma ra vîst û hîrê mordemê ma qir kerdê. Jîyarê Sari Saltukî ra hîris û hîrê mordemî qir kerdê. Yanî o waxt Dêrsim de her ca de zulim bîyo. Ma zonen

Roportaj: **Mete Kul**

ke hukmatî pîr, seyîd û rayberê ma zaf qir kerdê. Çike wazen ke miletê Dêrsimî bêwayîr bo. Ma hukmatî ra heta o waxt dismen bîme. Hedefê TC sîrf meseleyê kurdan nîyo, hedefê cumhuriyetî de elewîyênî kî esta. Eskeran Dêrsim de zaf kitavê ma vesnayê. Çike wast ke domanê Dêrsimî memusê tarîx û kulturê xo! Ewro ma ney xo vîr ra mekerîme, nas bike-rîme kam kulturê ma keno vînd. Tarîxê ma hen bi, her waxt şarê elewîyan ser o basqî û zulim esto. Nika tuncelyijî nê hadîseyan xo vîr ra kenê, se bike-rîme!

Mete Kul: To çî waxt muzîkê kurdî merax kerd?

Alî Baran: Pîyê mi her waxt lewê mi de kilamê kurdî vatêne, ez ortê sarê ma de bîne pîl. Pîyê mi kurmancî, kirmancî û tirkî kilamî vatêne. Mi pîyê xo ornek guret ra, ez pîyê xo ra sînê. Meh-mûd Baran çimê mi de sîrf pîyê nîyo, mi rê hem pî yo hem malimê mi bî. Konserê min o verên 1976 de bî. O waxt mi kurdî kilamî vatî, ez estûne hepis. Yanî umrê mi de her waxt mi kurdî kilamî vatê û ez zaf hes kena. Kirmancî yan kurmancî farq çin o. Her album de kilamê mi kurmancî û kirmancî estê. Ema nika ez albumê newe de tirkî de-yisû ser o guren. Ma Bargînî de kurmancî qesey keme, ema ez kirmancî vano, no zon zonê ma o. Zonê kirmancî zaf zengîn o, zaf rind o. Ez wazen ke domanê kirmanco nê zonê ma xo vîr ra mekerê. Çike no zon tarîxê ma û. Eke kirmancî bimro, o waxt jû tarîxê kurdan mireno.

PEYMEYÊ KURDBÎYAYÎŞÎ

Murad CANŞAD

Îlmê antropolojî seserra newêsine de vejîyayo meydan. Hetê kultur, komel, bîyolojî ûsn çeşît-çeşîtbîyayîşê merdîman ser o vindeno. Tayê sîstemanê nîjadperestan no şaxê îlmî xo rê kerdo hacete. Seba ke xo şaranê bînan ra cor û cîya bigêrê, ecêb-ecêb nezerîyetî pêardê.

Nîjadperestê tirkan binê tesirê ci de zaf mendê. Tebî zerrîweşîye ser ney zerrîcepelîye ser. Vato, keso ke xasexas tirk o; sereyê xo wina-wina yo, wina gird o, wina gilor o, çapa xo hende ya. Seke kakata merdîman peymê, ecêb-ecêb heceti îcad kerdê.

Zur a rast a, ez nêzanena. Vanê Seîdê Kurdî vato keso ke kurd o, kortika vileyî ra cor, qasê heba bezelya yan zî neha, çîyêk esto. Vanê dest eşto bi peyê sereyê yewerî, kurd o yan kurd nîyo ca de veto.

Ez vana wina nêbeno!

Kurdbîyayîş tena çîyo bîyolojîk nîyo. Faktorê komelkî û kulturkî zî tede estê.

Ez fikirîyaya, mi vat meke ez na babete ser o nezerîyetêkê weşî pêbîyara!

Ez vana ke...

Porê yewerî kok ra biterê (bi-taşê), wa sere sey hakê kerge

bivejîyo meydan. Piro biewnîyê, eke pira şikite esto, o kes muheqeq kurd o! Kurd bi sereyê xo yê şikiteyî bellî beno!

Beno ke hetê bîyolojî ra kurd mebo. Laa... komelê xo, kulturê xo, ruhê xo kurd o!

Tebî kurd esto kurd esto!... Kurd o, la senên kurd o? Xuy û xeysîyetê xo çî yo? Ma do nê xususan bizanê...

Nezerîyeto ke mi pêardo, nê persan bêcewab nêverdano!

Ma eşkenê şikiteyan ra bikewê rayîr, şexsîyetê kesêk analîz bikerê!

Eke şikiteyî hetê verî ra yê...

No yeno a mana ke merdimê min û şîma yeman o! Pêrodayîş de qet destê xo ronênayo. Zexelîye tede çin a. Merd o! Gonîya sereyî rişîyaya çare û senevî ser ke ci rê şerefo pîl o!

Eke şikiteyî kiştan ra yê...

Xesmê xo zaf bêbext ê! Timûtim dafike ronaya, feqîrê min û şîma şanayo dar û kemerran ver. Tebî feqîrê min û şîma zî hebêk safek û xêvek bîyo! Wina mebo, şono gineno dafike ro!

Eke şikiteyî hetê peyî ra yê...

Goş pira mekewê, tirekê tirekan o! Qet dest nêberdo xo. Çimê xo timûtim rem û vazdayîş de bîyo. Gonîya sereyî neqebê qine ro şîya war ke bi fekê xo wa şimşêr bigêro ancî nê şermî ra nêxelisîyeno!

Binê kemera huşke ra bo! Homa mîyaro aj-ujê ma sere de!

WELAT

Welatê mi de vare vara
Hênî serdin a hênî serdin a
Bêrê şîme welatê ma
Maya m' ma rê non pojena

Welat welat zalim welat
Bîrayê mi to kîşt welat
Îsîrî amey çîmanê mi ra
Maya m' to kerde kal welat

Ez xo rê şorî welatê xo
Serê ê koya ra bicêrî
Mezela bîrayê xo bivînî
To qey nîya bîya zulm welat

Welat welat zalim welat
Bîrayê mi to kîşt welat
Îsîr ame çîmanê mi ra
To ez kerdo kal welat

Ozgur HAN

Her Çî Zur o

Şewe ameye, dima ra roj
Û reyna bî şewe...
Ma çîyê fam nêkerd
Zereyê ma de ne eşq mend
Ne jî hewes mend seba rindîye
Kîşîyayîme, qir bîme bêveng
Şîme, şîme, şîme...
Kam ke şî nêame peyser
Kam ke şî, şî û şî...
Qet kes nêame
Zur o,
Her çî zur o!...

Ameyayîşê şîyayene çin o
Zur o...
Bîrinê ma ne vîndî bî ne jî bî
weş
Weşbîyayena birine çin o.
Zur o,
Her çî zur o!...

Heskerdiş bêfayda yo
Ma ne mirad dî ne jî xêr
Vanê "her çî de xêr esto"
Ez vano çin o!
Zur o,
Her çî zur o!...

Eser GUZELÇAY

ŞIMA RÊ

Bedriye TOPAÇ

Xelasê ciniyan ancî destê ciniyan der a

Ala qayîte mi bikerê. Hey! Ez şima ra vana. Erê erê, ez şima ra vana. Ney ney, ez hende dûrî de nîya. Qayîte dûran mekerê. Ez tîya der a. Qayîte tîyayî bikerê. Ez peyê wextan der a. Şima nika ez dîya? Baş o...

Eke vengê mi goşanê şima rê giran nîno keremê xo ra hela bineyke goş bidê vengê minê nêmcetî. Şima rê di qalê mi estê. Beno ke nê di qalan ra şima wisaran vejenê. O wext wa qalê mi yê şima bê. La beno ke nê di qalan ra dejî bivejîyê. O wext kî goş pa menê. Wa qalê mi peyê wextan de bimanê. Mi rê bimanê...

Verê, ez naye vajî, ganê mi zaf dejenê. Şima nika vanê "Ma rê çi!" Rast a. Şima rê çi. La seke mi vat ez qalanê xo vana şima çi wazenê bikerê. Ganê mi hende zaf dejenê ke şew û roja mi çin ê. Çike no dej tena yê mi

nîyo. Yê şima hemîne yo la şima qet nêvînenê. Ez nêwazena zaf derg bikerî. Ez qalanê xo vajî şima zî mi ra bixeleşîyê.

Ez ke ameya çar-panc serrîya xo û aqil kewt sereyê mi, verê, ez yew çî musaya. Mîyanê saqanê mi de yew çî çine bî û no semed ra kî ez tim camêrdan ra dima ameyêne. Mehuyê hen! Şima qey wina huyenê? Willay wina bî. Seke mi vat, ez peyê wextan der a. Nê qiseyî belka şima gore zaf kan ê. Çike wextê şima zaf wexto rind o! La ancî kî ez wazena şima rê qisey bikerî. Sey zaf ciniyan mi kî na nêmcetîye qebul nêkerdêne la mi vengê xo kî nêvetêne. Çike ez nêmcet amebîya rîyê erdî. Camêrdan ra nêmcet...

Ez hêdî-hêdî bîya pîle, kewta mîyanê şar û komelan la çi heyf ke nêmcetîya mi kî mi de bîye pîle. A zî kewte her ca. Şima zî mîyanê nê şar û komelan de bî. Gelo yeno şima vîr? Ez bîyêne pîle, aqilê mi kî bîyêne pîl, dinyaya mi kî bîyêne pîle. La şima nêdîyêne. Ney ney, şima rê nêheqîye mebo. Şima dîyêne. La şima sewbîna çîyê mi dîyêne. Memikê mi, saqê mi, çimê mi, porê mi û nêmcetîya mi dîyêne.

Hêrs mebê wina. Seke mi vat ez peyê wextan der a. Qalê mi zî şima ra dûrî yê...

Nika ez şima ra çi wazena? Willay ez şima ra tu çîyêk nêwazena. Mi waşt ke ez bineyke qayîte wextê şima bikerî. Mi vat hela çi esto çi çin o. Mi dî ke cinî mîyanê kincanê rindekan der ê. Kincê înan wina bereqînê ke tîje hesedîna. Vile û zendê înan zernan de vîndî bîyê. Zernê înan wina gird ê ke dinya qij manena. Erê. Şima peşmerînê. Çi weş û rind o peşmerîyayîş. Gelo rîyê mi de kî mendo?

Bipeşmerîyê la yew çî zî bizanê, cinî zirçenê, cinî bi kincan û zernan wazenê ke biasê. Cinî vanê "Ma nêmcet nîme." Şima cinî kerdê vîndî la cinî ancî zî o tewr zî bereqînê. Teww! Ma şima qey hêrs benê. Mi şima ra vatbî eke nêwazenê goş pa menê.

Hêrs mebê. Benê zî xo ra hêrs bibê. Wext wextê şima yo. Sey her çî, wext zî yê şima yo. Qalê mi hende yê. Ez leyê şima de ney peyê wextan der a. Leşa mi gune, hêşê mi gune, vengê mi gune yo... Wextî mirenê la nêmcetîya mi nêmirena. Nêmcetîya şima...

ZIWANÊ MA YEW XEYALO TIP Û TAL O?

Sevîm AYDIN

Ez bi embazanê xo keyberê êlule de pawenîmê; vanîmê eceva dewlete key wezîfe dana ma, ma şonîme ziwane xo ser o wendekaran bi eşq danîme wendene la dewlete ra verê kardîya kirmancanê ma yê bajar ginena ro zerrîya ma, ma kena dirbetin.

Senî beno? Yew kirmanc wurzeno ra mi ra vano ke: "Na raye nîya, xo rê karê bivîne û bixebetîye; nê xeyalê tip û talî dima meşo."

Ez dejê nê qisey ra gêrena ra xo, mi xo ra pers kerd. Mi va, mi de ziwane sey vatena nê merdimî yew xeyalo tip û tal o yanî! Nê nê tobe, ziwane mi de yew xeyalo tip û tal nîyo, eşq o, ez ane; la ziwano ke ez tim û tim vana tamê xo fekê mi de zê şitê maya min o; senî beno ke yew malimo kirmanc wurzeno ra mi ra vano, ê to xeyalo tip û tal o. Ez nê fam nêkena!

Kamîya mi, vatena mi, kulturê mi ver û peyê şîrê mi, edebîyatê mi, ziwane mi, senî beno yew xeyal! Dewlete nîya, dişmen nîyo, oyo ke vano, yew kirmanc o. Bi nê dejî, ez vana ke sereyê xo bicêrî yew kemere ro dî, ez hîn ke qarîna.

Domantîya mi de yeno ra mi vîrî, kalanê ma, pîlanê ma semedê ziwane ma ra vatene "Ziwane ma ziwane Xizirî yo." Nika tornê xo wuştê ra nê ziwane rê vanê, no ziwane pere nêkeno, Sevîme dima nêşero çike yew xeyalo tip û tal o.

Zerrîya însanî nê ra zaf eceva çinayî ra tenêna zaf şîkino! Ê mi ewro Bursa de çîyê zerrîya mi de şîkîya.

Omidê mi bajarane de nêmend, bajarane de şarê ma ray û rêça xo ra zaf kewto dûrî. Şarê ma binê tesîrê kultur û ziwane tirkane der o. No wezîyet mi rê sey nanê ancilî yeno.

Gureyê ma û şarê ma zaf o. Lazim o ke verê keyberanê xo ziwane xo ser o ca medîmê. Ziwane xo sey helmê xo bicêrîme zereyê keyeyanê xo. No tarîyo ke ma xo ser o hetanî ewro nîjno, nê birijnîmê. Nê hewrê ke ma ser o, nînan xo ser o dûrî kerîme. Asmênê ma pîr û pak bo.

Jûmîn de haşt bîme, xo û ziwane xo rê, wendekarene xo rê, malimanê xo rê, nuştoxanê xo rê rayan akerîmê û dima şîme, na raya ma zî yew xeyal nêro vatene, çike ma estîme, ma raştî me. Nê ma, nê zî ziwane ma yew xeyal nîyo'

Bursa, 15.08.2013

HEVALÎ

Fatma ÇELİKTEPE

Hevalî yan zî delalî, xususî veyveyan de yenê vatene. Manaya çekuya "hevale" embazî a. Labelê fikre mi no yo ke veyve de embazê veyveke yenê veyveke het, yê zamayî zî yenê zamayî het. Nê embazî nê hevalan vanê. Semedê vateyê embazan (hevalan) nê deyîran ra zî vanê "hevalî". Mîyanê kurmancan de zî vanê "hevalok", "dûrik" ûsn.

Veyveyanê kirmancan de roja veyveyî embazê veyve û zamayî yenê. Nê embazî, yan rayîr ra yan zî keyeyê veyveke de nê deyîran vanê labelê mintiqaya Çêrmûge de roja veyveyî, qandê ardişê veyve kewenê rayîr, qatiran û bergîran ser o embazê veyve û zamayî nînan bi vengo berz a vanê

Verê sey nikayî imkanî çin bî. Enstrumanê muzikî, teyîbe, komputere ûsn çin bî. O wext însanan xo het ra çî zanayê, ê vatê. Veyveyan de qatir, bergîr û heran ser o, yan yewêdê/da vengweşî/e yan zî embazan pêrone pîya hevalî vatene. Nê hevalî, veyveke ser o, keyeyê zama û veyveke, pî û maya înan ser o ameyêne vatene.

Mintiqaya Sêwregi û Çêrmûge ra tayê nimûneyê hevalan:

Erdo duz o, gelek erd o
Erdo duz o, gelek erd o
Mêrdeyo xirab cinî rê kul û derd o.

Bûke çimê te fişkî-fişkî
Zimbêlê bawê te rişkî
Bawê zamay kerd qula mişkî.

Xoşeber² de, hoşeber de
Bûkê, ti nêzana şidika serê xo girê de
Çima ti duzena kekê mi pê tede.

Henê henê, heney Gurgomeze³
Mi alawito lez û beze
Mi da destê bûk bîlmeze.

Çerçî ano ki mişmişî
Verê bûkê da yoquşî
Cêzê bûkê bar ki dolmişî.

Odeyê kekê m' no qarşî yo
Şewqe dano no çarşî yo
Kekê m' xorto birincî yo.

Hewşê zamay li mermer o
Taximê zamay zîr û zeber o
Heyfê zamay, bûk esmer o.

Bejna bûkê çift tellî yo
Ser dukana efendî yo
Bûkê megrî zama emserî yo
Hewt serrî to rê muşterî yo.

Hewşê mala bavê bûkê li mi text o
Qalinê bûka mi tas bi tas o
Cêzê bûka mi qat bi qat o

Dayîk dar d' ke şuşay qetranî
Dayîk dar d' ke şuşay qetranî
Heyfê gilaya sûr, ket binê kitranî.

Verê Sersapî⁴ pîyaz o
Peyê Sersapî pîyaz o
Kul bîro, pêrdê veyver boxaz o.

(1) Ferhengê Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî, Gruba Xebate ya Vateyî, Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul, 2011, r. 218

(2) Subet; terraçe

(3) Yew dewa Çêrmûge ya.

(4) Yew dewa Çêrmûge ya.

Mi cêk dî nêdî, yo kêne axay û yo kesa dî.

Yo rûej kêne axay ha fêk bêr xwu gezi kena, wext ig gezi kena tûez vejîyen. Yo kesa tim û tim ha fêk berî yin id a, wexto g' kênek tûez vejena, tûez het kesa wa şin, kesa het ye wa ûnîyena û vûna:

- Pi pi! Fitê min a miskîn, ti tûez kerd mi çîm!

Kêne axay xwu îr şaş mûnena, xwu xwu vûna, in veng kesa ra vejîya nîyû ceyna ra. Nat-wet xwu ûnîyena, bê kesa kes çînik. Kêne axay vûna, aw veng ti ra vejîya? Kesa vûna, e. Kêne axay vûna, la ti çî gêrena, qey ti tim û tim ha fêk berî ma d'? Kesa vûna, ez ha bawîk qedêr xwu wa. Kêne axay xwu xwu vûna, de hûde, kesa wû qedêr, de qedêr kesa z' ben?

Kênek gûeş kesa wa nikûwena û rûej bîn iz pakîye fêk bêr dewom kena. Yo rûej hûne ha fêk bêr kena pak, tûez hûnê het kesa wa şin. Kesa hewna vûna:

- Pi pi! Fitê min a miskîn, ti tûez kerd mi çîm!

Kêne axay şûnd dîyen mîyon cematî d' vûna:

- Wûllay ina kesawa g' ha vêr keyê ma d' qîsê kena. Eyr yo heftêk, ez wexto g' fêk bêr rûwên, tûez het ye wa şin, ya mi ra vûna, Fitê min a miskîn, ti tûez kerd mi çîm.

Laj axay waye xora vûn, ti ha zuîr kena çî rê kesa qîsê kerd. Way vûna, wûllay ti wazên ti iz bîye pê çîmûn xwu vîn.

Laj axay yo rûej vêr berî d' xwu nimnen, waye yi başle pakkerdîş fêk bêr kena. Nata g' tûez şin het kesa wa, kesa vûna, pii, pii Fitê mina qel-taxa miskîn, ti tûez kerd mi çîm. Laj

KESA

Arêkerdox: **Dr. Sebahedîn Bor**
Mintîqa: **Çewlîg**

axay şaş mûnen û towê sarê yi nikûwen. Waye xwu ra vûn, waye m' in gure d' yo cê çî est.

Laj axay kûwen yo mereq zaf gird, şew û rûej kesa tehqîb ken. Yo rûej dîyen, keyê axay semêd şitîş kincûn a şîn ver derî. Laj axay vînen, egi kesa zî ha yin dima hêdî-hêdî het derî ya şina. Wû zî başle teqîw kesa ken, ya şina, wû dima, ya şina wû dima, îna kesa şina vêr derî. Kesa şina vêr derî d' vindena. Kêne axay û cinîye axay hê pê kûweni kincûn kûwen û yo het a z' adir kerd we, awk kerda germin pê xwu şûwen. Keyê axay kincûn xwu şûwen qedî-nên û het keyî ya şin. Yi nat a g' kûwen wet, kesa şina herindê yîn id vêr lîyen awka germin id qafûn xwu xwu ser ra kena. Laj axay ûnîyen ci, çî vîn! Eg' yo kêna zerê qafûn ra vejîya, hemina şok û şemal dîn dormê

xwu...

Kênek sarê xwu şûwena hûne qafûn xwu ûna nûna xwu ser, xwu kena kesa û şina hêt keyê axa ya.

Laj axay şin keye, şûnd dîyen, ahalî keyî yen pîyaser, hê derhêq zewaj yi d' qal ken. Laj axay babîye xwu ra vûn, hîn semêd min a cinî megêrîn, mi xwu îr cinî dîya. Pîyore keyî yo fek ra vûnî ina kêna kûm a? Wû vûn, ez xwu îr kesê fêk bêr ma d' zewijîyen. Her kes şaş mûnen. Axa vûn, lajye m' ti faş bî, ti bî her çî rê çow kesa d' zewijîyo? Wû vûn, baw ez bê kesa wa wet hewîyek çewî d' nizewijîyen, bena z' kesa wa, nîbena z' kesa wa. Axa vûn, de kesa d' bizewîj, dê kesa d' zewaj senî ben?

Laj axay hetûn rûej kincûnşitîş otir vînden. Rûej kincûnşitîş şin ver derî d' xwu nimnen. Hûne otir şar keyî yen kincûn şûwen û şin. Kesa hûne yena qafûn xwu ûja vejena û başle sari xwu şitîş kena.

Laj axay bêveng şin qafûn kesa gen ben veyşnen. Kesa vînen, başle qêrayîş kena, se kena nêkena qafûn ye ci nîyedûn. Qaf kesa veyşen ben wel. Laj axay kênek ra vûn, hîn hend meqêr, ti kesa b' ez nieşkî-yen ti d' bizewîj, îhna ez eşkîyen ti d' bizewîj. Kêna bena şa û vûna, xwura ez bawîk ina hel bîya. Vûna, lakim yo şêrt mi est, eg' ma zewijîye ti gera çî rê pisîng sîyay, astûer sîyay û berûn sîyay keyê ma meyar. Wû vûn, temom.

Laj axay pê yo veyvo rind a zewijî-yen. Wext mîyon şayî û weşî d' vîyeren ra. Laj axay yo rûej şin bazar, eg' yo berûn sîya ûmo bazar, çow ca ra nieşkîyen çîmûn xwu ti ra bigir. Şin ey berûn erînen, gen ben fêk berî d'

besten. Wexto g' laj axay û cinîye xwu şin tever, çîm berûn qerqîlîyen. Cinîyek çîm ginena berûn, qurf kûwena û vûna, laj kutîk, mi ti ra nîva berûn sîyay meerîn, vêr keyî meya? Wû vûn, meters! Hin yo berûn sîyaw, çow çî rê berûn ra terso? Berûn se ken ti? Hem hetûnîya g' ez ver ti dî b' towê neşkîyen zerar bid ti.

Şew dîyêna, laj axay û cinîye xwu hê rakoti, pencira bena a, eg' berûn bîyo yo dyew, ho yen zeri. Cinîye laj axay gêrena mîyerdê xwu aya kir la dyew niverden. Dyew cinîyek ra vûn, ez ûmeya ti ber la hêverî ez in mîyerdê ti kişen wen. Şin lîyen awk ûn nûn ser zerê yi, ken kekatî ra awk û bîn lîyenî d' adir finen ta. Cinîyek ters xwu şiknena û dyew ra vûna, lez bik awka germin pîr bik wa weş bivêş. Dyew ra vûna, ez ti ra hes ken. Dyew şaş mûnen. Dyewî d' ha ina qal kena, dyew şin ver pencera, verdîyena dyew, dyew pencera ra kena war. Lezabez vendena mîyerdê xwu, kena aya, ti ra vûna, in lîyen awka germin bîg ma pencira ra dyew îr îk. Lîyen ken berz cûar d' besten dyew ser. Dyew ben kijik û yi dyew ra xelisîyen.

Ciniyê laj axay vûna, bo mi ti ra vatib heywûn sîya meerîn meya ver keyê ma. Wû vûn, tamûm înce ya pê, ez hîn neerînen.

Mi laj axay û cinîye yi ûja ca verdê û ez ûmeya.

BÊVENGÎYE

Berxe çarserre ya. Kîştê piyê xo de sey merdimanê pîlan nişta ro.

Şewe tarî û zulmat a. Bê vengê qîrîncelan bêvengîye hukmê dinya girewto xo dest. Dinya sey yew leheyfî şewe anta xo ser. Her kes ha tamê bêvengîye gêno. Wina yew firsend tim dest nêkeweno. Ne yew wesayîte, ne yew tanke ne yew panzere. Çekan a şewe îstîrehet kerdo, nêteqenê.

Berxe na bêvengîye birna, bi vengê xo yo şîrin a va:

- Bawo!

Bawoyî va:

- Ha berxa min a delale!

Va:

- Bawo, o çî veng o ho yeno?

Bawoyî goşî daritî we, bê vengê qîrîncelan qet veng çin o. Û va:

- Berxê min, qet veng mi nîno.

Berxe va:

- Senî veng to nîno? Ê kam ê hê qîsey kenê vanê yew ten merdo. Kam merdo, ti çî ra mi ra nêvanî? Polîs merdo, yan?

Bawo tersa, rindarind goştarî kerd, nexêr, qet veng çin o. Va:

- Berxê min, veng meng çin o, wina behsê mergî meke!

Berxe xelîyek vinderte, rindarind yew ceno xorîn ant û va:

- Bawo, wa hîn gerîlayî memirê.

Zerîn AZRAWA

KÛ RA YEW MESELA

Sezaî MEMÎŞ

Ap Hecî, qezaya Pasûrî dewa Kû ra bi. Merdimêko kokim û keyfweş bi; hertim kayan dima bi.

Rojêk çerçî yeno dewa Kûyî û veng dano vano "Bêrên şekirê qulikinî, mewijan..." Ap Hecî û embazê xo gama ke verê berê arêyî de xo rê suhbet kenê, no vengê çerçî şino înan zî. Nişka ra fikrêk yeno hişê Ap Hecî û embazanê xo ra vano:

- Ez do oynêk biyarî nê çerçî sere de.

Embazê ey vanê:

- Ti do se bikerî, dê hela ma ra zî vaje.

Ap Hecî vano:

- Wa şima ra yew werzo, şiro keye ra mi rê yew beroşo teniyin biyaro, ez do qantira çerçî bitirawî.

Înan ra yew şino keye ra beroşêko teniyin ano. Ap Hecî xo keno rût û repal, tenîya binê beroşî saweno canê xo ra, xo keno sîyayê qetranî. Hende beno sîya

ke kes êdî ey nêşinasneno. Ap Hecî embazanê xo ra vano:

- Wexto ke çerçî mîyanê dewe ra vejîyo teber, ez şina hefsarê qantire sere ra vejena, kena xo sere de. Şima ra yew zî wa mi reyde bêro, wa qantira çerçî pa barî ya bigêro biyaro verê şima. Dima ma do pîya êmişê çerçî biwerê.

Embazê ci vanê "baş o". Û mîyanê embazanê ey ra yew vano:

- Ez wazena bêrî.

Uca de planê xo tamam kenê û hêvîya çerçî manenê ke dewe ra bivejîyo û ver bi dewêka bîne şiro.

Karê çerçîyê feqîrî Kû de qedîyeno, verê xo dano dewêka bîne. Ap Hecî û embazê xo pîya kewenê çerçî dima. Çerçî zî hefsarê qantire de girewto, qantire ra ver meşîyeno, şino. Qet xo ra pey nêewniyeno. Ap Hecî û embazê xo hêdîka hefsar sereyê qantire ra vejenê, Ap Hecî hefsar keno xo sere de. Embazê Ap Hecî zî qantirê çerçî açerneno û ver bi dewe şino.

Ap Hecî çerçî dima bi gamanê qijan şino; linganê xo giran keno. Çerçî zî rey-rey veng ro qantira xo keno vano "De bê,

lez bike!" La Ap Hecî xo giran keno, çerçî nêzano ke qantira ci şîya! Çerçî aciz beno û qîreno vano:

- De haydê, qey ti nêna, ti çira nêmeşîyena?

Wexto ke nê vatişê xo vano û rayîrê xo ra şino, nişka ra verê xo açarneno û ewniyeno xo ra pey ke çî bivîno! Çîyêko sîyayo derg ey ra pey vinderto. No çî zey qantira ey nîyo. Şaş maneno û cayê xo de cemidîyeno. Qîreno û hefsarê ke destê ey de yo erzeno erd û ver bi dewe remeno.

Wexto ke çerçî reseno dewe, qîrî û hewar keno. Dewijî zî ver bi vengê ci yenê. Dewijî persenê vanê:

- Se bîyo, çî ame to sere de?

Çerçî vano:

- Heyran, bi nameyê Homayî, wexto ke ez ver bi dewa şima ameyêne, nişka ra mi dî ke qantira mi bîya cinawirêko sîya. Ez xo rê cayê xo de menda. Heme çîyê mi barê qantira mi bi, o zî şî! Ez nika xo rê se bikerî?

Ap Hecî û embazê xo pîya êmişê çerçî wenê. Ap Hecî reyna yew kayê xo kay kerdbi!

Zîndanê Bandirma

ÇINBÎYAYÎŞÊ TO

Ti payîzo peyên û şewêke serdine de şîya
Roj tarî bibi
Xîyalanê ma ser o vevre varayne, puknayne
Vewra welikine destê ma cemedinayne
Çimê to leteyê qeşayî, leşa to rincan
Destêkê nimateyî ti ver bi wesayîte kaş kerdêne
To waştêne bimanê lêbelê ti nêmanda
To va, şîyayîş yê payîzî yo, agêreyîş yê wisarî
Ez hêviya wisarî ya...

Mi ti xo vîr ra nêkerda
Şewanê sibatî yê serdinan de
Bi xîyalanê ke rojêk ti agêrena mi xo germin kerd
Ma do têdir biresayne tahmê gulan
Berbangê koyê Nemrudî de
Roj ma ro nê, ma do rojî ro bivecîyayne

Çi çiyê ke manenê to, mi înan ra hes kerd
Çiyê ke mi pira hes kerd rêçê to tede bîyî
Mi va, a ke ez cigêrena, mi dîye lê ez şaş bîya
Ê ke mi dî, ti nêbiya

Ti bêwext kewtêne hêşê mi
La to her wext ez birindar kerdêne
Ez hêviya wisarî bîya, wisar mi ra dûrî bi
Nêameyne
Seba ke dere û derxolan de bigeyrî to, ez kewta rayîr
Rayîrî mi ro bîyî kendal û berî
Çinbîyayîşê to, çimî mi ro kerdîbî tarî

Beno ke ti nêzana ez çîqa zaf wazena wisar bêro
Eke ti rojêk bizanê
Do wisar sey kardî bigino zerrîya to ro
Huyayîşê to mi rê vengê zerenca Koyê Sipî
Ti nêzana, eke bizanî ti do kerr bibî

Ti nêzana
La ez zana ke çinbîyayîşê to, werre bi mergî ardiş o
Yan bê yan zî gilanê porê xo ra rêşêk bişawe
Eke biyero wisar, cuyayîş bi tahm o
Nêro se, dare ra aleqnayîş o...

Şoreş ŞÊRKO

DEJÊ LINGE

Vanê, Çewlîg ra dewê Fehron ra
di dewijî pîya şine esker, namê
yewî Hus, yewî Meh o.

Meh û Hus hê eynî boluge de.
Rojêk hê îştima de, sey her wextî
Meh û Hus hê têkişte de. Quman-
dar ho îştima gêno, ino beynate de
Meh huyeno.

Qumandar vano:
- O kam bi huya, wa engîştê xo
berz biker!

Kes qalê xo nêkeno. Qumandar
na rey vano:

- Ew ki huya, o bi xo mevejîyo,
ez pîyorê boluge kuwena.

Meh xo kişte de Husî ra vano:
- Lo Huso, yê mi, lingê mi de-
jena, dê ti mi ver a engîştê xo berz
bike.

Hus sefîyek o, engîştê xo Mehî
ver a keno berz, qumandar Husî
vejeno, verniyê boluge û kuweno.

İsmet BOR

KAYÊ MA IŞKIJEKE

No kay mintiqaya Çêrmûge de
yeno kaykerdene. Nameyê kayî
"işkiyek" a. İşkiyêke daran ser o
yeno kaykerdene, no semed ra
kayanê bînan ra tayê çîya yo.
Kaykerdena nê kayî rê ganî yew
dara ke hena gilê ci gird û namî-
yayeyî yan zî çend darî pêra
nêzdî bê.

Kaykerdişê işkiyêke rê tewr tay
hîrê kesî bibê la panc şeş kesî
bibê dahanî zaf weş yeno kayker-
diş. Nê kayî de dare bin de yew
sîye nîyena ro û ebe a sîye (hel)
ser o vindeno, kaykerdoxê bînî zî
şinê daran ser.

Kaykerdoxî ke pêro şî dare ser,
kay dest pêkeno. Nê kayî de çîyo
en muhîm, ebe dare ser o yan zî
erd de, destê xo tuwa nênano.
Eke kaykerdoxî linga xo sîya
nênê û ebe destê xo pano se o
beno ebe. Ebe yewerî ra vêşî
kaykerdoxo ebe bikiro se peynîya
kayî de, ê kaykerdoxî xo mîyan
de yew destê xo ya finê rastê ci,
finê peykîyê ci tadanê û "ay may
qûmay" kenê. Oyo ke peynî de
mend beno ebe. Kay wina yeno
kaykerdene.

Hacer PETEKKAYA

WELAT KEWTO MI VÎR

Aaax welat ax...
Mar û mişkê to,
Tarn û wişkê to,
Kewto mi vîr...

Aaax welat ax...
Teyr û tûrrê to,
Dar û birrê to,
Kewto mi vîr...

Aaax welat ax...
Heş û vergê to,
Hewn û mergê to,
Kewto mi vîr...

Aaax welat ax...
Ga û pezê to,
'Erd û rezê to,
Kewto mi vîr...

Aaax welat ax...
Serd û germê to,
Wişk û nermê to,
Kewto mi vîr...

Yücel Eşşizoglu

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

kulîlik (Karêr)
kulîlike (Dêrsim)
nefil (Pîran)
nefilî (Gêzîn)
nefilik (Pali)
nefle (Çêrmûg)
nefli (Sêwregi)
neflik (Çewlîg)

Kurmancî: nefel, nufel, se-
were, sêbelg, sêbelgok, sêpar,
sêpel, sêpelg, sêper,
Soranî: sêpare
Goranî: nefere, şebder,
wînja, yûnja

Latînî: *Trifolium*
Tirkî: tırfıl, üçgül

BÊÇÎKAN HUMARITENE

Ti vana fekê ma veşa
mi ke to ra va: hes kena
ju murize gina çareyê to ra
çareyê to de koyî bîy berz
porê to de gijgeleke
zerreyê to bî puk û pukeleke
se vajî,
xo ra pers kerî, to ra bipersî
lazim nîyo,
ez morabayê zerrîya to yo.

Heke suc o,
deynê vileyê mi bo
seran ser çiman ser
çekuyanê mi bicê zerrîya xo ra
biderze

bêçîkan humaritene nîyo eşq
duştê çimî de qaytkerdiş,
duştê qelbî de heskerdiş o
xo vîr ra meke...

Akman Gedik